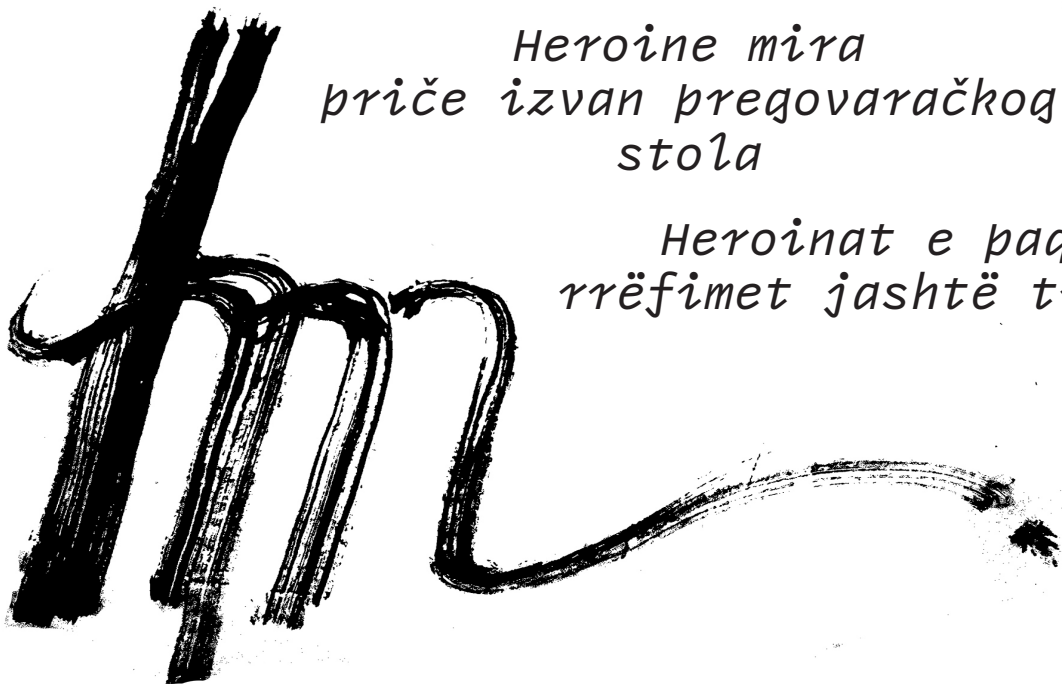

Heroine mira
priče izvan pregovaračkog
stola

Heroinat e paqes
rrëfimet jashtë tryezës

NEPRISTAJANJE NA PODELE

Fondacija Jelena Šantić (FJŠ) iz Beograda, u saradnji sa Centrom za istraživanje i rodnu politiku (CIRP) iz Prištine, kroz zajedničku inicijativu Heroine mira - priče izvan pregovaračkog stola je pokušala da prikaže žensku borbu za mir u (post)jugoslovenskom prostoru.

Strip koji je pred vama je rezultat rada Dijelze Gojani iz Prištine i Darinke Pop-Mitić iz Beograda. Inspirisane ličnim pričama, intervjuima sedam neustraživih žena (Lepa Mladenović, Zana Hodža Kranići, Jelena Višnjić, Svetlana Slapšak, Olga Dimitrijević, Bljerta Zežiri i Aleksandra Sekulić), osmislile su i ilustrovale kratke priče koje dočaravaju upravo tu borbu za dekonstrukciju mitova i sveprisutnu atmosferu nepristajanja na podele i konflikte.

Hvala Balkanskom fondu za demokratiju koji je prepoznao važnost našeg rada.

*Tim Fondacije Jelena Šantić
Beograd, januar 2020. godine*

MOSPRANIMI PËR NDARJE

Fondacioni Jelena Shantiq (FJSH) nga Beogradi, në bashkëpunim me *Qendrën për Hulumtim dhe Politikë Gjimore (CIRP)* nga Prishtina, përmes nismës së përbashkët *Heroinat e paqes - rrëfimet jashtë tryezës* së bisedimeve bënë përpjekje që të dëshmojnë luftën që janë duke e bërë gratë për paqe në hapësirën post-jugosllave. Tregimi vizatimor i cili gjendet para jush është punë e Darinka Popmitiqit nga Beogradi dhe Diellza Gojanit nga Prishtina. Të frymëzuara nga historitë personale intervistat e shtatë grave të pafrikësuara (Lepa Mlagjenoviq, Zana Hoxha Krasniqi, Jelena Vishnjiq, Svetlana Slapshak, Olga Dimitrijeviq, Blerta Zeqiri dhe Aleksandra Sekuliq) i krijuan dhe ilustruan historitë e shkurtra të cilat e imagjinojnë pikërisht këtë luftë për dekonstruimin e miteve dhe mospranimin gjithnjë e më të pranishëm për ndarje dhe konflikte.

I falënderohemi *Fondit Ballkanik për Demokraci* që e vlerësoi rëndësinë e punës sonë.

Beograd, më 20 janar 2020

Na početku ove priče, niko nije mogao
da pogodi šta ova životinjica traži
i ojoj se vrsti tačno radi...

Neobična
živaljko,
kako se
zoveš?

...tako
ćeš me
najbolje
upoznati.

Daj mi neko
ime, a ja ću ti
za uzvrat
ispričati
priču...

Aktivistkinja i direktorka osnovne škole iz Prizrena imala je životni san je da dovede decu u zoološki vrt. Pričale smo i planirale kako da to zajednički izvedemo i zaključile da je bolje da malo pričekamo.

Njëherë, Marta Prekpalaj nga Prizreni, një aktiviste dhe drejtoreshë e një shkolle fillore në një fshat të afëet, erdhi.

Ëndërra e jetës së saj ishte të sillte fëmijët nga shkolla e saj në kopshtin zoologjik në Beograd.

Ne të dyja biseduam se si do ta bënim këtë bashkë, bëmë plane dhe vedosëm se ishte më së miri të prisnim pak. Këtu – pas 25 viteve,

ende nuk është kohë e mirë për fëmijët nga një fshat shqipt

ata të vinë në kopsht zoologjik në Beograd.

Është një fak tragjik.

Sem igre šote,
koja je nastala za
vreme Tita, a ne
ranije, i eventualno
pevačice
Nedžmije Pagaruše,

prosečna
građanka
Jugoslavije, dakle
ja, nije ništa
znala o Albanskoj
kulturi.

Perveç lojës Shota,
e cila u krijua gjatë
kohës së Titos dhe jo më
herët, dhe me gjasë nga
këngëtarja
Nexhmije Pagarushe,
qytetari mesatar Jugosllav,
në këtë rastë unë,
s'dija gjë
për kulturën shqiptare.

Gjatë gjimnazit,
në vitet e 90-ta, gjatë
sistemit paralel, nuk
kishte aktivitete kul-
turore në Suharekë, ku
nuk kishim gjë për të
bërë dhe, pavarësisht
nga fakti që kishim
shumë energji dhe shumë
gjëra të tjera, unë
fillova të bëj muzikë.

1992.godine moje drugarice, Anila i Mimoza,
i ja smo formirale bend. Zajedno smo pravile
hip-hop muziku.

Sada pišem
scenario o 90-im
godinama zato što
mi je nedostajao neko
ko će mi reći
kakve stvari
zaista
jesu.

Istovremeno,
slučajno, sam
počela ponovo
da pišem
hip-hop

Tokom
srednje
škole,
90-ih,
u vreme
paralelnog
sistema, u
Suvoj Reci
nije bilo
kulturnih
aktivnosti.
Nismo imali
šta da
radimo i
tako sam
počela
da se
bavim
muzikom.

E pata grupin tim në vitin 1992.
Grupi ishte formuar nga unë dhe dy shodë tw mia,
Anila dhe Mimoza.
Blerta, Anila dhe Mimoza bënë muzikë hip-hop së bashku.

Tani jam duke e shkruar një skenar që ka të bëjë me vitet 90-të. Arsyeja pse fillova të shkruaj përsëri ishte fakti që më mungonte shumë dikush që mund të më tregonte se çfarë gjëra ka në të vërtetë.

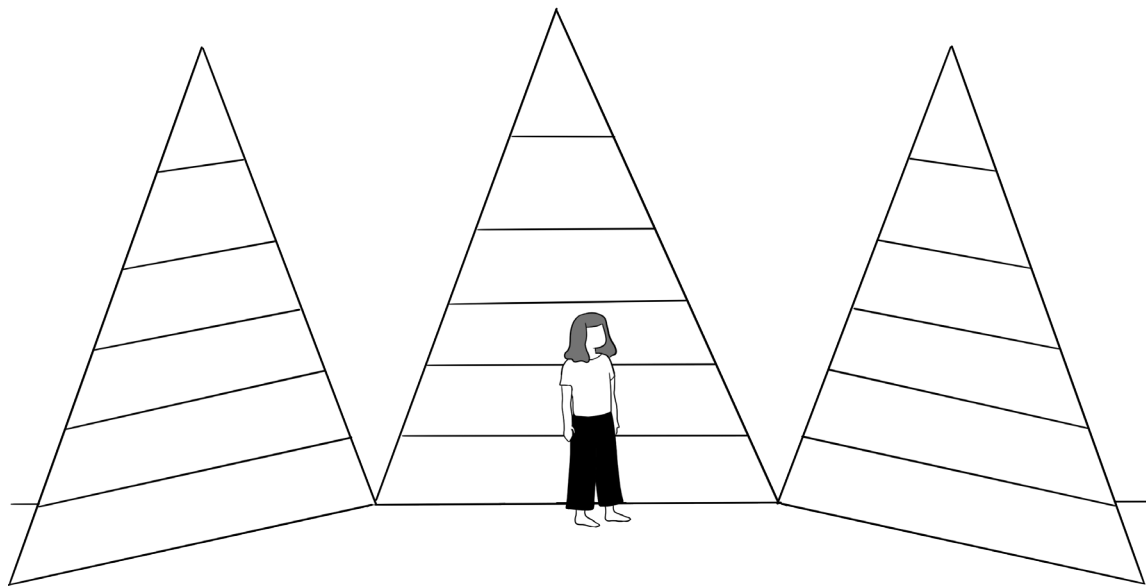

Në të njëjtën kohë isha duke e shkruar skenarin e filmit, aksidentalisht fillova të shkruaj muzikë hip-hop përsëri.

Një herë kam thënë se kur zgjedh lirinë, e gjen veten në
atë horrorin e një hapësire të hapur ku gjithcka është e
mundur dhe....

... në të njëjtën kohë aq shumë është e pamundur për shkak të rregullit shoqëror.

Ja sam se
zaista trudila
da ovih
poslednjih
godina koliko
sam aktivna
na sceni...

...i sebi i
drugima pružim
mogućnost da se radujemo
feminističkoj borbi,
i da to bivanje
feminizmom
pretvorim u jedan
hedonizam.

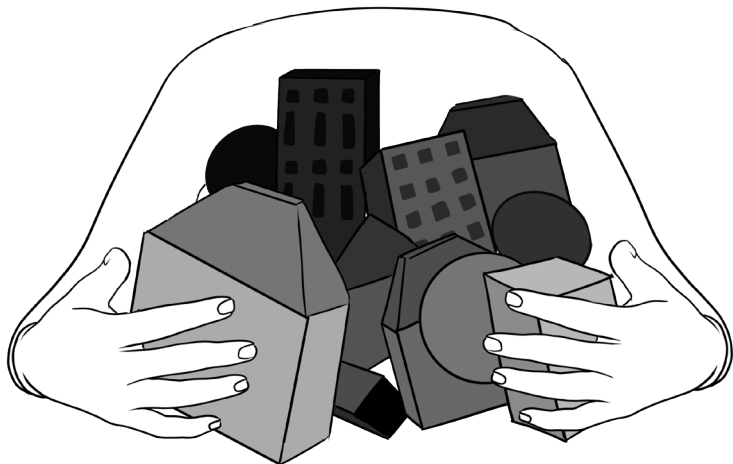
Znači, jedan hedonizam
i mentalni i fizički,
i da sama proizvodnja
znanja potrebnog za
društvenu promenu bude
jedna privilegovana
životna pozicija.

Am munduar shumë që të hap mundësinë për veten time dhe për të tjerët për të shikuar përpara në vështirësitë feminist përgjatë këtyre viteve të fundit, sado që kam qenë aktive në atë skenë dhe të kthyer të qenurit feminist në hedonizëm. Do të thotë që hedonizëm, që është edhe mendor edhe fizik, dhe që mundësia e ndërrimit shoqërorë, i cili është prodhimi i diturisë që detyron ndërrimin shoqëror, është një pozicion i privilegjuar në jetë.

Pra, nacionalizmi nuk mund të kënaqet
kurrë me vetëm një objekt, duhet të ketë shumë
objekte që të mund të ndjehet i fuqishëm.
Sepse është intelektual në nivelin e idiotit.

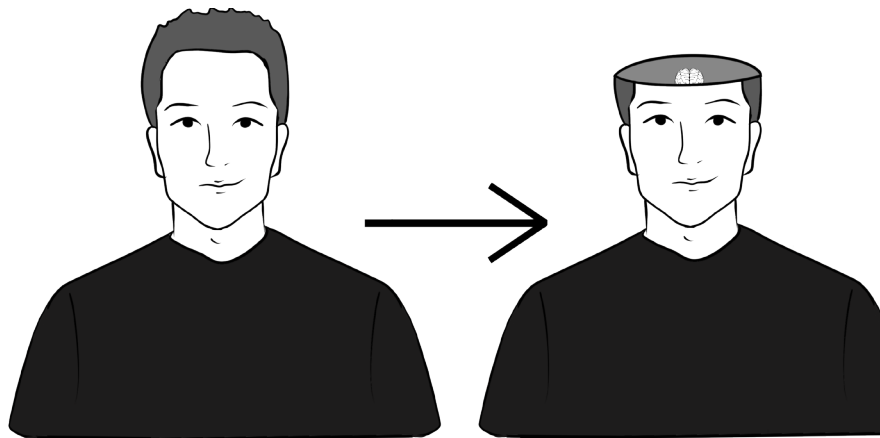

Nacionalizam
mora da ima mnogo
objekata da bi bi
moćan. U osnovi je
intelektualno na nivou
neznalice, nemojmo se
zavaravati o nekakvom
finom nacionalizmu.

Ne,
onoga
trenutka
kad ste
postali
nacionaisti
postali
ste
totalni
naivci.

To sam već
čuła više puta,
fini nacionalizam,
nacionalizam koji ima
razloge...

Nacionalizmi është idiotik, tërheq idiotë, most ë tallemi me veten për ndonjë nacionalizëm të mirë. Kam dëgjuar shpesh, *nacionalizëm I mirë, nacionalizëm që ka arsye, ne intelektualët...* Jo, në atë moment që bëheni nacionalistë, ju bëheni komplet budallenjë. Pra, në atë situatë, si mund të jetë që aty nuk ka pasur ndonjë rezistim? Mes burrave, të kuptojmë, të cilët duhet ta bëjnë, për të cilët është punë tradicionale, le të mos harrojmë, të paktën në Ballkan.

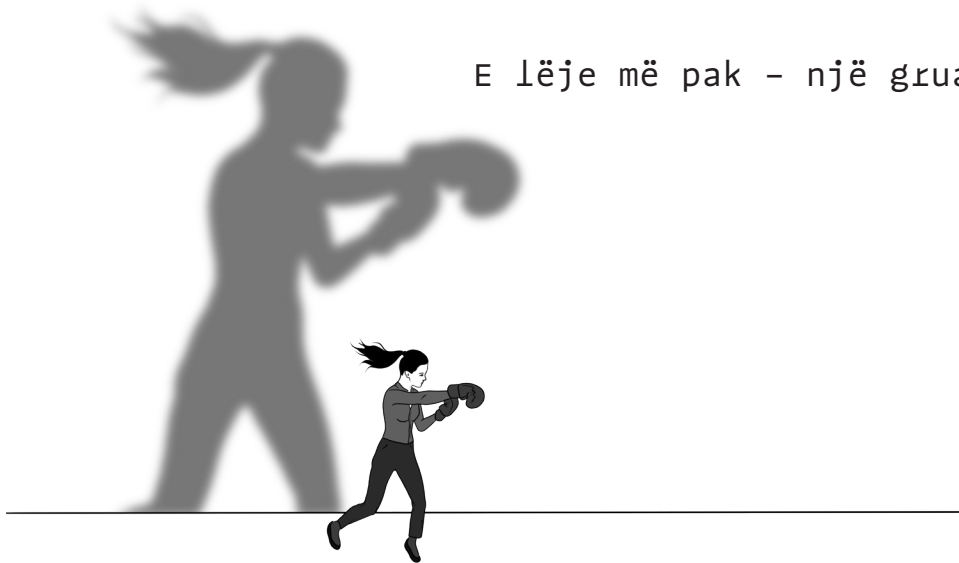

Atyre ju duhej të mendonin për gra tjera cdo ditë, 24 orë në ditë. Të kujdeseshin për gratë në Vukovar, Dubrovnik, Sarajevë, Prijedor, Mostar, Prishtinë, Beograd... ishte impulsi i parë për t'i lëshuar ato. Dhe sado minimalistike që tingëllon, është pikërisht ky shqetësim për të *tjerët*, për të tjerët, që thellësishtë shkatërrojnë thelbin e nacionalizmit, I cili brengoset vetëm për veten dhe në tjerët sheh rrezik dhe she armikun.

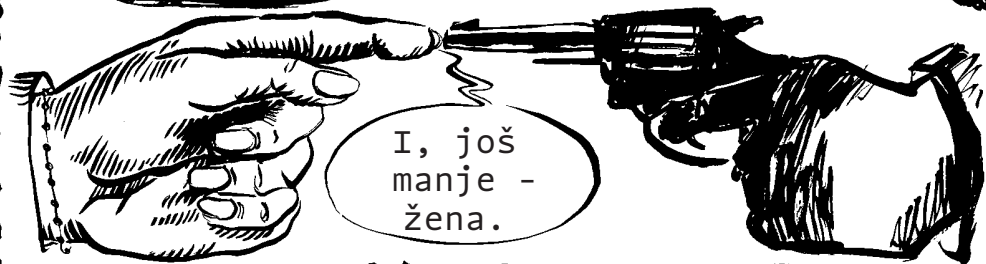
Dhe për tu brengosur, për të ndihmuar, për tu kujdesur për dikë, për të pasur dhembshuri – e gjithë kjo then logjiën bazike të luftës. Sepse lufta bazohet në idenë se armiku nuk mund të jetë njeri.

E lëje më pak – një grua.

Upravo je ta briga za *drugog*,
za *drugu*, ono što ruši suštinu
nacionalizma koji brine samo o sebi, a
u drugima vidi opasnost i neprijatelja.

Sve to ruši
osnovnu logiku rata,
rat je ideja
da neprijatelj ne
može biti
čovjek.

I, još
manje -
žena.

Me ne në
Artpolis,
një anëtare
Serbe e cila
udhëton
cdo ditë nga
Mitrovica
e Veriut, punon cdo
ditë, dhe sa herë një
donator I huaj vjen të
na takojë neve në zyrë,
secili I bën asaj të
njëjtën
pyetje:
“Po si vjen
të punosh në
Prishtinë?”
Stefani përgjigjet:
“Me autobus.”
“A je e sigurt?”

Ajo është duke
punuar në
Artpolis
që pothuajse
një vit dhe
gjithmonë
jep përgjigjen
e njëjtë:
“Po të kisha
ndonjë problem,
do ta kisha
informuar
Zanën.”

Sa nama Artpolisu već godinu dana radi jedna devojka srpske nacionalnosti koja putuje iz Severne Mitrovice svaki dan. Kad god dolazi neki strani donator da se sretne sa nama u kancelariji, svi joj postavljaju isto pitanje: "Stefana, kako to da dolaziš da radiš u Prištini?"

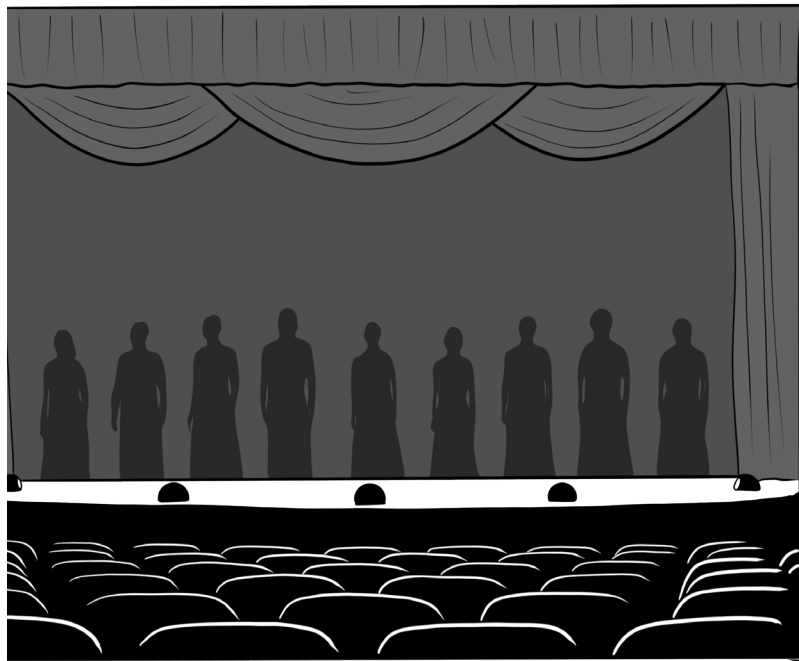
Dolazim autobusom...

Da sam imala problema rekla bih to Zani.

Da li si bezbedna?

Shfaqja teatrale
nga Zlatko Paković
dhe Jeton Neziraj
përfundon me një
revolucion të
cilin do ta ndajmë.
Ata filluan nga
Dimitrije Tucovic
dhe shikuan lidhjet
tona nga një
pikëpamje pakës më
ndryshe - dua të
them Shqiptar-Serb,
po të jetë ashtu,
lidhjet e njerëzve
nga këtu dhe nga
Kosova.

Dhe kështu ata erdhën në përfundim se
revolucion fillon atëherë kur nënat tona
revolucionohen. Pra njëjtë sikur kolegët
tanë në Kosovë edhe ne e shohim këtë
revolucion ashtu.

Pozorišna predstava
Zlatka Pakovića i Jetona Neziraja
se završava revolucijom koju ćemo
podeliti.

Oni su krenuli od
Dimitrija Tucovića
i posmatrali odnose na
Kosovu iz malo
drugačije perspektive
i zaključili su:

...je
povedu
majke.

revolucija
počinje
kad...

Ëndërroj për atë
revolucion utopik
duke pasur fem-
ra nga shtresa të
ndryshme që bëhen
bashkë, çlirohen
bashkë, përballen me
armiqtë e njerëzve,
reflektojnë në atë
cka kanë bërë, duke
thënë “Po, kemi bërë
mirë.”

Sanjam tu
utopijsku
revoluciju...

...tako što
se žene
nađu
zajedno...

...emancipuju
zajedno...

obračunaju
se sa
neprijateljima
naroda...
...razmisle o tome
šta su radile,
i kažu:

“Da, dobro
je ovo
što smo
uradile”.

B | T | D The Balkan Trust for Democracy

A PROJECT OF THE GERMAN MARSHALL FUND

Ovaj dokument je deo projekta „Heroine mira - Priče izvan pregovaračkog stola“, koji je finansijski podržan od strane Balkanskog fonda za demokratiju Nemačkog Maršalovog fonda Sjedinjenih Država. Mišljenja izražena u ovoj publikaciji ne predstavljaju stavove Balkanskog fonda za demokratiju, Nemačkog Maršalovog fonda Sjedinjenih Država, ili njihovih partnera.

Ky dokument është pjesë e projektit “Heroinat e Paqes - Mit jashtë tryezës së bisedimeve”, e cila mbështetet financiarisht nga Trustit Ballkanik për Demokraci i Fondit Marshall të Shteteve të Bashkuara. Mendimet e shprehura në këtë botim nuk përfaqësojnë pikëpamjet e Trustit Ballkanik për Demokraci, Fondit Gjerman Marshall të Shteteve të Bashkuara, apo partnerët e tyre.

Botues: Fondacioni Jelena Šantić, Vojvode Šupljikca 11a,
11000 Beograd, Serbia
www.fjs.org.rs
Për botuesin: Irina Ljubić
Model: xxxx
Shembull: XXX

Izdavač: Fondacija Jelena Šantić,
Vojvode Šupljikca 11a, 11000 Beograd, Srbija
www.fjs.org.rs
Za izdavača: Irina Ljubić
Štampa: xxx
Primeraka:xxx

Qendra për Hulumtime
dhe Politikë Gjinore
Center for Research
and Gender Policy

